

Wandeling langs Julianakanaal Elsloo-Stein.

Deze wandeling is samengesteld om een beeld te schetsen van de ingrijpende veranderingen die de aanleg van het Julianakanaal, van 1925 -1935, in de dorpen Elsloo en Stein teweeg heeft gebracht.

De wandeling verbindt de tentoonstellingen over 80 jaar Julianakanaal die zowel in Streekmuseum de Schippersbeurs in Elsloo alsmede in het Archeologisch reservaat te Stein zijn te bezichtigen.

De afstand tussen beide musea is ca. 4 KM.

Instap Streekmuseum de schippersbeurs

In het Streekmuseum is een tentoonstelling ingericht over de aanleg van het Julianakanaal en een weergave van de verplaatsing van de oude kern.

Start wandeling vanaf Streekmuseum de Schippersbeurs te Elsloo:

Vanuit de toegangspoort van het Streekmuseum gaan wij rechtsaf en nemen in de bocht het voetpad naar links naar een uitzicht punt (bij de bank). Hier staan we even stil . Voor u ligt in de diepte het Julianakanaal met vlak erachter de Maas. Men kan hier de Maasdal in volle breedte overzien. Naar rechts kijkend zien we de St. Augustinuskerk uit 1849, de wachter van het Maasdal. . De kerk staat hier op de rand van de hoogte die voorheen doorliep tot aan de Maas. Het is deze hoogte die t.b.v. het Julianakanaal bij Elsloo is doorgraven.

Nu kan men zich dat nauwelijks voorstellen, maar tot het graven van het Julianakanaal, lag de kerk midden in het dorp Elsloo. Vanaf het uitzicht punt tot aan het kasteel van Stein liep hier de helling, de Scharberg , door tot aan de Maas. Op dit plateau lag grotendeels het verdwenen Elsloo. De weg achter u (Op de Berg) liep in de bocht rechtdoor om vervolgens in een boog af te buigen richting Stein. Ook de helling links van u, de Maasberg, liep door tot Maas, hier lag het veerpont naar België.

Zowel beneden als bovenop de helling “de Berg” lagen in het te graven tracé een 40-tal woningen, het gemeentehuis en de school, ruim 1/3 van de totale dorpskern. De bewoners werden onteigend en dienden aan de oostkant van het dorp nieuwe woningen te bouwen. Tevens dienden wegen verlegd of aangelegd te worden. Een gigantische klus en met grote gevolgen voor het dorp en de inwoners.

We gaan **NIET** de trappen naar beneden, maar lopen naar rechts langs de kerk.

Na de bocht zien we links op het gazon zien we een grote steen liggen. Dit is de Dikke Stein, gevonden bij het graven van het kanaal. Het café aan de overzijde is er naar vernoemd. Dit café is de opvolger van een café van de familie Janssen, dat eerder in de richting van Meers in het tracé van het kanaal lag. Links van de steen ligt een wit huis, dit huis behoorde nog tot de oude afgegraven kern en was, het stond op de nominatie gesloopt te worden maar is blijven staan omdat het diende als kantoor voor de opzichters van Rijkswaterstaat.

Bij het café gaat de Julianastraat via een scherpe bocht over in de weg naar Stein. Tussen de bomen voor u langs de weg naar Stein, stonden tijdens de aanleg van het kanaal de tijdelijke werkplaatsen, kantoren en woonketen voor de arbeiders.

We lopen van de Dikke Stein (links) de weg omlaag naar de brug over het Julianakanaal. We lopen nu tot halverwege de brug op. Hier kan men goed de doorsnijding van het kanaal door de Scharberg zien. Hier is tussen 1929 en 1934 met groot materieel door de helling heen gegraven. De “grote trappen” in de helling zijn ontstaan door een grote graafmachine die op rails liep. De laatste banen van de rails zijn de trappen. De machine kende een lange arm voorzien van graafscheppen. De lengte van de arm ziet men terug in de tussenliggende hellingen. De vrijgekomen grond werd met treintjes zuid en noordwaarts afgevoerd om hiermee de dijklichamen en aanvullingen voor de kunstwerken te vormen van de kanaalgedeelten die boven het maaiveld kwamen te liggen.

In tegenstelling tot andere bruggen over het kanaal kent de brug van Elsloo geen bogen. Het is niet de originele brug. Hier heeft eerst een brug gelegen die wel bogen kende. Deze is echter bij de inval van de Duitsers door de Nederlandse verdedigers opgeblazen. Aan de overzijde van de brug rechts in het struikgewas bevindt zich nog een kazemat onderdeel van de verdedigingswerken bij de brug. Indien er interesse is in het verhaal van de Duitse aanval en doortocht hier, kan men verder de brug aflopen, na een 30 tal meters aan de rechterkant, bevindt zich hier bij de kazemat een informatiebord. Pas in 1963 werd de huidige, kleinere, brug gelegd op de oude landhoofden.

We lopen nu weer terug naar het begin van de brug. Aan de linkerkant van de brug zien we hier trappen naar beneden gaan. Deze gaan we af. Onderaan de brug staan we op het jaagpad. In de periode dat het kanaal gegraven werd, was het niet ongebruikelijk dat de schepen door paarden of door vrouw en kinderen getrokken werden. Nu wordt het gebruikt als wandel en fietspad. We lopen onder de brug door en volgen het jaagpad richting Stein. Na de bebossing komen we op een open gedeelte, in de volksmond “de rolberg” genoemd. Vroeger was het een uitje om met de kinderen naar de banken hier op de hoge helling te wandelen om naar de schepen te kijken. De kinderen vermaakten zich hier door liggend naar beneden te rollen.

De af te graven grond bestond uit diverse lagen: kiezel, zand en kleilagen met löss als deklaag. Na het afgraven werden gedeelten met grond afgedekt (de open gedeelten). De overige delen bleven kiezel en werden bebost, hoofdzakelijk met acacia's. We volgen onze weg.

Langs het water zien we op regelmatige afstand van elkaar betonnen kokers staan die afgedekt zijn met stalen platen met een ontluchtingspijp. Tijdens het graven van het kanaal waren grote banken drijfzand in de ondergrond een probleem.

Drijfzandbanken bestaan uit tertiaire zandlagen die ooit stranden van een oerzee vormden. In de ondergrond is overigens ter hoogte van de bodem van het kanaal een fossielenlaag aangetroffen met o.a. tanden van bewoners van de oerzee, dit is de zgn. “laag van Elsloo”. Waar de zandlagen op kleilagen rustten kon het water niet verder zakken. Daardoor konden grote vloeibare drijfzandbanken ontstaan. De uiteinden van deze banken zijn waterbronnen in de hellingen. Het is een enorm karwei geweest het drijfzand onder controle te krijgen. Zo heeft men het kanaal onder de huidige bodem

dieper moeten uitgraven en weer aangevuld. Ook speciale waterwerken moesten uitgevoerd worden. Langs de bodem van het kanaal is een grote pijp gemaakt die vol gaten zit. Het water uit de helling sijpelt hierin en wordt afgevoerd naar het kasteel in Stein. Op deze buis staan de betonnen schachten met de deksels. Dit zijn dus onderhoudsschachten.

We lopen verder en de grote brug over de autoweg komt in zicht. Aan het einde van bebossing zijn er rechts ook schachten in de helling te zien. Ook staan hier ijzeren buizen afgedekte buizen. Voor de kanaalaanleg stroomde er een zeer krachtige bron op deze hoogte de Maas in. Deze bron was het uiteinde van een sterke waterader in de helling waardoor het kanaal gegraven werd. Deze ader heeft bij de aanleg grote problemen veroorzaakt. Om stuwning van het grondwater te voorkomen, heeft men in dit kanaalgedeelte een betonnen bodem afgedekt met asfalt gelegd. De ijzeren buizen werden diep in de zandbanken gedreven. Bovenop stonden krachtige pompen die het water via een verbindende buis afvoerden. Later nam de grote betonnen ondergrondse buis deze functie over.

We komen nu bij de autowegbrug. Deze brug werd in 1973 geopend en is een onderdeel van de E39, de verbinding tussen Keulen en Antwerpen. Achter de brug eindigt de doorgraving van de Scharberg en begint het park rond kasteel Stein. In de diepte ontspringt ogenscheinlijk een beek. Hier komt echter het water uit de ontwateringbuis naar buiten. We lopen nu over een hoge dijk langs het kasteelpark. Tussen het kanaal en de bosrand bevindt zich nog een origineel stuk van de oude Maasbeemden door het kanaal van de overige beemden gescheiden.

We lopen door tot aan een trap rechts in de dijk en gaan naar beneden. Vlak voor deze trap heeft er een 15 tal jaren geleden een bijna dijkbreuk plaats gevonden. Dacht men eerst aan een gat in de dijk en aan uitstromend kanaalwater. Later bleek dit een oude waterleiding naar Meers te zijn die was gesprongen.

Na het bruggetje over de beek gaan we naar rechts en blijven de verharde weg, die ons langs het kasteel voert, volgen. Na de bocht ligt links de oude watermolen van Stein, nu bierbrouwerij met café en terras. Een mooie rustplaats. We volgen de weg en blijven rechtdoor lopen tot we links trappen omhoog zien (tegenover de toegang tot het kasteel). We gaan deze trappen op en komen in het dorp Stein. We volgen de weg rechtdoor en nemen de eerste weg naar rechts (Boomgaardstraat) bij T-splitsing gaan we naar links de helling omhoog en blijven links in de bocht de weg volgen, daarna nemen we de eerste straat rechts (Schepersgats) volgen deze. Aan het einde van de straat zien we het Archeologiemuseum Stein liggen. De ingang is aan de Schepersgats na de kruising. Hier kunt u het tweede gedeelte van de tentoonstelling over het Julianakanaal bekijken.

Instap Archeologiemuseum Stein

We verlaten het Archeologisch reservaat aan de Schepersgats, lopen naar de kruising en gaan hier naar links langs het Archeologiemuseum via de Hoppenkampstraat, volgen deze tot de T-splitsing met het Keerend en gaan hier naar rechts. In de bocht gaan we naar links en dalen hier de helling af naar het kasteel van Stein. Ondanks de aanleg van het kanaal en later de autoweg is hier een uniek plekje blijven bestaan. We lopen beneden rechtdoor en volgen de veldweg (Scharbergweg) langs het kasteelcomplex

omhoog. Halverwege passeren we links een boerderij en zien (bovenaan de helling) rechts in het bos een mooi gerestaureerde begraafplaats van kloosterlingen uit de tijd dat het kasteel een klooster was.

We lopen door en gaan bovenaan de helling naar rechts en nemen dan het eerste pad links. Het pad voert naar een trap en we lopen opnieuw onder de autowegbrug door. Achter de brug bestijgen we links de helling. Boven aangekomen nemen we het klaphek rechts en wandelen onder de bomen door terug naar Elsloo. Bij de aanleg van het kanaal stonden hier een betonfabriek voor de buizen en werd de teer aangemaakt voor de bodem van het kanaal. Vroeger voor de komst van de zwembaden was dit in de zomer een druk bezocht "strand" de hellingen waren bezaaid met dagjesmensen. En hoewel verboden, zwom men in het kanaal en kropen waaghalzen op de trage zwaar beladen schepen.

Op het einde van het pad is weer een klaphek dat we doorgaan. We volgen nu verder het brede betonnen fietspad naar Elsloo met mooie doorkijkjes over het kanaal en omgeving. Met de aanleg van het kanaal ging hier overigens een belangrijk stuk landbouwgrond voor Elsloo verloren. We blijven de rand van de insnijding volgen tot we weer bij de Dikke Stein zijn. Hier nemen we de weg links langs de kerk, lopen door het kerkhof en gaan na de trappen naar rechts naar het Streekmuseum het beginpunt van onze wandeling.

